

Przewodnik po tłumaczeniu konferencyjnym

Zamawianie tłumaczenia na wydarzenie może wydawać się trudne.

Dzięki temu przewodnikowi przekonasz się, że jest to łatwiejsze niż myślisz.

POLSKIE STOWARZYSZENIE
TŁUMACZY KONFERENCYJNYCH

Jeżeli organizujesz **konferencję, imprezę firmową czy szkolenie**, na które **zapraszasz gości zagranicznych**, niezbędny będzie **profesjonalny tłumacz ustny**.

Czym zajmuje się tłumacz konferencyjny?

Tłumacz ustny (konferencyjny) jest „pomostem komunikacyjnym” zapewniającym możliwość płynnej i precyzyjnej komunikacji w różnych językach.

Dzięki niemu uczestnicy rozumieją wszystko, co powiedział zagraniczny prelegent i nie będą musieli zastanawiać się, jak oddać w języku obcym niuanse wypowiedzi.

CZY WIESZ, ŻE...

Tłumacze konferencyjni mają nerwy ze stali. Jest to drugi pod względem poziomu stresu i natężenia koncentracji zawód cywilny po kontrolerze lotów.

Podczas tłumaczenia symultanicznego trzeba jednocześnie:

1. **słuchać** mówcy,
2. **analizować** wypowiedź (uwzględniając takie niuanse jak aluzje, elementy humorystyczne itp.),
3. **przetwarzać** ją na poprawną gramatycznie i słownikowo wypowiedź w języku docelowym
4. **oraz mówić** w języku docelowym.

W dodatku tłumacze ustni pracują często na scenie przed setkami ludzi, **muszą więc być odporni na tremę.**

Po co mi tłumacz ustny? Przecież znam język obcy

W dzisiejszych czasach **wielu Polaków zna języki obce**, zwłaszcza angielski, w stopniu pozwalającym na komunikację w codziennych sytuacjach. Jednak wygłoszenie trudnej prezentacji przed publicznością albo udział w panelu dyskusyjnym może być wyzwaniem. Natomiast dla profesjonalnego tłumacza ustnego język obcy to narzędzie, które doskonalili przez całe życie. Oprócz biegłej znajomości języka tłumacz posiada ogromny zasób wiedzy kulturowej, a także **zaawansowane umiejętności komunikacyjne**. Ponadto umie posługiwać się różnymi rejestrami języka — od mowy potocznej po język oficjalny i uroczysty. Wychwyci aluzje i nawiązania kulturowe, zrozumie akcent Szkota czy Hindusa.

Dlatego dzięki obecności tłumacza ustnego możesz skupić się na najważniejszym, czyli na tym, co chcesz powiedzieć. Nie musisz martwić się, że problemy językowe utrudnią ci porozumienie z obcokrajowcem lub położą się cieniem na twoim wizerunku.

Ty zajmujesz się treścią — tłumacz zapewnia odpowiednią formę.

Tłumacz konferencyjny, tłumacz pisemny — dlaczego to nie to samo?

Gdybyś miał przejść zabieg chirurgiczny, nie chciałbyś, żeby przeprowadził go alergolog zamiast chirurga, mimo że obaj są lekarzami.

Podobnie wśród tłumaczy są specjalizacje:

- tłumacz pisemny (ang. *translator*)
- i tłumacz ustny konferencyjny (ang. *interpreter*).

To, że ktoś jest świetnym tłumaczem pisemnym, nie gwarantuje, że poradzi sobie z tłumaczeniem ustnym.

Znajomość języka to nie wszystko

Biegła znajomość języka (np. dyplom filologii albo dwujęzyczność) to dopiero pierwszy krok do zostania profesjonalnym tłumaczem konferencyjnym.

Nauka tłumaczenia symultanicznego, opracowanie własnego systemu specjalnej notacji niezbędnej w tłumaczeniu konsekutywnym, setki godzin ćwiczeń, nauka prawidłowej emisji głosu, zdobycie wiedzy o instytucjach międzynarodowych i protokole dyplomatycznym oraz poszerzanie słownictwa w wielu specjalistycznych obszarach zajmują dużo czasu — **zwykle upływa kilka lat intensywnej nauki i praktyki zanim adept zawodu może zostać uznany za profesjonalnego tłumacza ustnego**. Jest to ogromna inwestycja czasu i pieniędzy.

CZY WIESZ, ŻE...

Dzięki **specjalnej technice notacji** i umiejętnościom mnemotechnicznym profesjonalny tłumacz może odtworzyć nawet kilkominutową wypowiedź.

Rozwój i nauka od dziecka do emerytury – przykładowa linia życia tłumacza

Istnieje kilka rodzajów tłumaczenia ustnego. Każdy z nich sprawdza się w innej sytuacji. Poniżej omawiamy najczęściej spotykane tryby tłumaczenia: konsekutywne, symultaniczne i szeptane.

1. **Tłumaczenie symultaniczne (kabinowe)**

Zespół dwóch – a czasem nawet trzech – tłumaczy pracuje w dźwiękoszczelnej kabinie i w czasie rzeczywistym przekłada wypowiedzi. Tłumaczenia można słuchać przez odbiorniki ze słuchawkami. Jest to najbardziej prestiżowa forma tłumaczenia – wykorzystują ją m.in. takie organizacje jak Unia Europejska i ONZ.

Ze względu na komfort uczestników, oszczędność czasu i największą precyzję przekładu jest to rekomendowany tryb tłumaczenia.

Kiedy: szkolenia i imprezy firmowe, konferencje, posiedzenia zarządu, wykłady, wywiady telewizyjne i transmisje na żywo itp.

2. Tłumaczenie konsekutywne

Mówca co kilka minut przerywa swoją wypowiedź, żeby oddać głos tłumaczowi. Przy dłuższych wypowiedziach tłumacze robią notatki. Ten tryb stosuje się, kiedy nie ma warunków do zainstalowania sprzętu do tłumaczenia symultanicznego albo kiedy mówca, słuchacze i tłumacz muszą się przemieszczać.

Uwaga! Przy tym trybie należy w programie przewidzieć czas na tłumaczenie!

Kiedy: negocjacje, spotkania biznesowe, wywiady prasowe, krótkie wystąpienia ze sceny, wizyty w zakładach produkcyjnych itp.

CZY WIESZ, ŻE...

Tłumacz na scenie znajduje się poza linią głośników i często słyszy o wiele gorzej niż publiczność. Dlatego musi mieć zapewniony odsłuch. Potrzebuje także mikrofonu na statywie — musi mieć wolne ręce, by robić notatki.

3. Tłumaczenie szeptane

Jest to trudniejsza odmiana tłumaczenia symultanicznego. Tłumacze siedzą tuż obok słuchacza i szeptają mu na bieżąco do ucha. Ta forma tłumaczenia jest najmniej komfortowa dla uczestników i tłumaczy: bez kabiny dźwiękoszczelnej tłumacze gorzej słyszą oryginał, więc tłumaczenie może być mniej precyzyjne. Uczestnicy natomiast muszą cały czas znajdować się tuż przy tłumaczu, starając się dosłyszeć go mimo szumu w sali. Dodatkowo tłumaczenie szeptane może przeszkadzać innym uczestnikom. Szeptankę można stosować przy małej liczbie słuchaczy (maksymalnie 2 osoby).

Kiedy: gdy tłumaczenia potrzebuje tylko jedna lub dwie osoby, a niemożliwa jest instalacja kabiny do tłumaczenia symultanicznego.

Tłumaczenie symultaniczne

- wielu słuchaczy
- nie wydłuża czasu trwania imprezy
- nie zaburza przebiegu występów
- bardzo komfortowe dla słuchaczy
- najbardziej prestiżowe

Tłumaczenie konsekwentne

- wielu słuchaczy
- mówca musi robić przerwy
- wydłuża czas trwania imprezy
- niezbyt komfortowe dla słuchaczy
- tłumacze mogą się przemieszczać za słuchaczami

Tłumaczenie szeptane

- maksymalnie 2 słuchaczy
- tłumacze mogą się przemieszczać za słuchaczami
- mało komfortowe dla słuchaczy
- może przeszkadzać mówcy i innym uczestnikom

CZY WIESZ, ŻE...

Tłumaczenie symultaniczne (kabinowe) zostało po raz pierwszy wykorzystane podczas procesów norymberskich.

W Międzynarodowym Trybunale Wojskowym zasiadali przedstawiciele Wielkiej Brytanii, USA, Francji i ZSRR, a większość oskarżonych posługiwała się językiem niemieckim. Ponieważ nigdy wcześniej nie tłumaczono w ten sposób, firma IBM zaprojektowała specjalny sprzęt. Mimo wielu trudności eksperyment powiódł się do tego stopnia, że tę metodę tłumaczenia przyjęła również nowo powstała Organizacja Narodów Zjednoczonych.

Obecnie z tłumaczenia symultanicznego korzystają także Komisja Europejska, Parlament Europejski i setki innych instytucji i firm na całym świecie.

Jak znaleźć tłumacza

Szukając tłumacza, który wesprze konferencję, kongres lub spotkanie, warto wziąć pod uwagę kilka ważnych aspektów.

1. **Tłumacze konferencyjni zajmują się głównie tłumaczeniem ustnym.** Jest to podstawowy obszar ich działalności zawodowej. Dzięki tak wąskiej specjalizacji mogą stale rozwijać umiejętności i świadczyć usługi na wysokim poziomie. Jeśli więc słyszysz, że potencjalny usługodawca głównie jest nauczycielem języka, a tylko okazjonalnie tłumaczy, w twojej głowie powinna zapalić się czerwona lampka.
2. **Tłumacza godnego zaufania najczęściej znajdziesz z polecenia.** Może ktoś w twojej firmie lub branży korzystał z usług tłumacza i może ci kogoś zarekomendować? Warto również zweryfikować, czy dana osoba jest znana z rzetelności i kompetencji.

3. O radę lub wskazówki zawsze możesz poprosić stowarzyszenia branżowe, jak choćby Polskie Stowarzyszenie Tłumaczy Konferencyjnych.

PAMIĘTAJ!

Profesjonalny tłumacz pracuje zawsze według standardów określonych przez stowarzyszenia branżowe (np. Ogólne zasady wykonywania tłumaczeń ustnych – możesz je znaleźć na stronie PSTK).

Standardy pracy wypracowane przez organizacje branżowe są podsumowaniem dziesięcioleci doświadczeń tłumaczy w wielu krajach, dlatego uważaj na „wyjątkowo atrakcyjne” oferty odbiegające od standardów. Jeśli np. tłumacz proponuje cały dzień tłumaczenia symultanicznego w pojedynkę lub znacznie taniej niż inni, to najprawdopodobniej nie masz do czynienia z tłumaczem profesjonalnym, co może oznaczać poważne problemy z jakością tłumaczenia lub zachowaniem poufności.

POUFNOŚĆ

Profesjonalni tłumacze ustni często mają do czynienia z informacjami poufnymi. Dlatego konieczność dochowania tajemnicy zawodowej jest dla nich tak samo oczywista jak dla prawnika czy lekarza. Planowana kampania marketingowa, nowa strategia firmy czy nieopublikowane jeszcze wyniki finansowe – twoje informacje poufne są bezpieczne.

PAMIĘTAJ!

Osoba, która tylko dorywczo zajmuje się tłumaczeniami, może nie zdawać sobie sprawy z tego, jak ważne jest zachowanie poufności kluczowych informacji lub nie wiedzieć, jak je prawidłowo chronić.

Czy opłaca się zatrudnić profesjonalny zespół tłumaczy?

Koszt profesjonalnego tłumaczenia to tylko ułamek kosztu całej imprezy, a zyskujesz gwarancję płynnej komunikacji oraz tego, że twoje wystąpienie na pewno zostanie przełożone ze wszystkimi niuansami.

Ty możesz skupić się na tym, CO chcesz powiedzieć, a nie JAK to powiedzieć w obcym języku.

Przygotowanie przed tłumaczeniem

Tłumacze konferencyjni pracują na spotkaniach i konferencjach o bardzo zróżnicowanej tematyce.

Dziś kongres ubezpieczeniowy, jutro negocjacje u producenta maszyn, a za kilka dni tłumaczenie wywiadu z pisarzem — to dla nich codzienność. Aby każde takie zlecenie było wykonane dobrze, tłumacz zawsze inwestuje od kilku do kilkudziesięciu godzin w przygotowanie merytoryczne i słownikowe. Regularnie uczestniczy też w kursach i szkoleniach poszerzających wiedzę.

Tłumacze konferencyjni muszą mieć bardzo dużą wiedzę ogólną i specjalistyczną, ale nikt nie wie wszystkiego! **Nawet ogromna wiedza nie zastąpi solidnego przygotowania do konkretnej konferencji.** Dlatego tak ważne jest, aby udostępnić tłumaczom materiały pozwalające na przygotowanie (broszury, linki do stron, prezentacje prelegentów). Im więcej tłumacz dowie się od ciebie zawczasu, tym lepsze tłumaczenie otrzymasz!

Dlaczego tłumacze pracują w parach?

Tłumacze symultaniczni zawsze pracują w parach i zmieniają się co ok. 20-30 minut, ponieważ ich praca wymaga olbrzymiej koncentracji i odporności na stres.

Na swojej zmianie tłumacz przetwarza średnio 130 do 180 słów na minutę. Badania naukowe prowadzone na Uniwersytecie Genewskim wykazały, że ryzyko popełnienia błędów w tłumaczeniu (wypaczenia sensu, przekłamań) drastycznie wzrasta po 30 minutach. Jest to związane z przeciążeniem umysłu i wpływem stresu na organizm. Co gorsza, tak przemęczony tłumacz często nie jest świadomy drastycznego spadku jakości swojej pracy i staje się coraz mniej wyczulony na błędy, a to z kolei może prowadzić do poważnych nieporozumień w komunikacji.

*B. Moser-Mercer et al., Prolonged turns in interpreting. Effects on quality, psychological and physiological stress. „Interpreting” 3:1, 1998

Jeżeli ktoś oferuje ci tłumaczenie symultaniczne w pojedynkę, to powinna ci się zapalić lampka ostrzegawcza.

Profesjoniści pracują zawsze w parach.

CO ZYSKUJESZ?

Precyzja

Nawet jeśli w codziennych sytuacjach bez większego problemu porozumiewamy się w języku obcym, to wygłoszenie ważnej prezentacji może okazać się nie lada wyzwaniem. Korzystając z usług profesjonalisty, masz pewność, że odbiorcy dostaną precyzyjny, wierny przekaz.

Swoboda

Często czujemy blokadę, kiedy musimy się wypowiedzieć w języku obcym. Jeśli masz do pomocy tłumacza, już nie musisz się przejmować poprawnością językową. Możesz skupić się na tym, co chcesz przekazać słuchaczom.

Dobra inwestycja

Organizujesz szkolenie dla pracowników? Na pewno chcesz, żeby wynieśli z niego jak najwięcej. Warto zadbać o zatrudnienie tłumaczy, bo wtedy na pewno wszyscy uczestnicy dobrze zrozumieją omawiany materiał. Jeśli język obcy utrudni im zrozumienie treści, to znaczy, że cel szkolenia nie został osiągnięty i zainwestowane środki poszły na marne.

Zatrudniając profesjonalnych tłumaczy, masz pewność, że wszyscy uczestnicy imprezy, szkolenia lub konferencji **otrzymają wierny, zrozumiały przekaz i będą mogli wypowiadać się swobodnie.**

Poniżej znajdziesz kilka podpowiedzi ułatwiających organizację wydarzenia z udziałem tłumaczy.

Przygotowanie wydarzenia

Treści

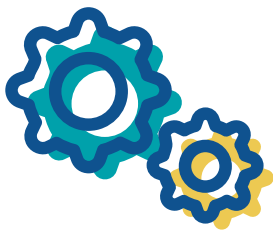
- Czy tłumacze znają dokładny przebieg konferencji (program)?
- Czy tłumacze mieli możliwość zapoznania się z materiałami?
- Czy dostali z odpowiednim wyprzedzeniem prezentacje, przemówienia, inne materiały niezbędne do przygotowania?
- Czy tłumacze mieli możliwość kontaktu z prelegentami lub będą mieli taką możliwość przed rozpoczęciem konferencji?

Logistyka

- Czy tłumacze mają bezpośredni kontakt, np. numer telefonu, do osoby odpowiedzialnej za organizację konferencji i obecnej na miejscu?
- Czy tłumacze wiedzą, gdzie odbędzie się konferencja?

Jeśli konferencja odbywa się poza miejscem zamieszkania tłumaczy:

- Czy wiesz, jak tłumacze dojadą na miejsce?
- Czy tłumaczom zapewniono nocleg?
- Czy nocleg dla tłumaczy zaplanowano w pobliżu miejsca konferencji (najlepiej w tym samym hotelu)?
- Czy zadbano o posiłki dla tłumaczy?

Każdy tryb tłumaczenia

- Czy ustalono wszystko z obsługą techniczną (kabiny, nagłośnienie sali)?
- Czy firma dostarczająca sprzęt do tłumaczenia zapewnia również nagłośnienie, a może potrzebny jest kontakt z właścicielem obiektu?
- Czy tłumacze widzą mówców?
- Czy tłumacze widzą materiały wyświetlane podczas prezentacji?

Tłumaczenie konsekutywne

- Czy zapewniono odsłuch dla tłumacza i mikrofon na statywie?

Tłumaczenie szeptane

- Czy tłumacze dobrze słyszą mówców? (najbliższy głośnik, odsłuch)
- Czy tłumacze mają do dyspozycji stolik?

O PSTK

Polskie Stowarzyszenie Tłumaczy Konferencyjnych działa na rzecz wysokich standardów w zawodzie: promujemy dobre praktyki wśród tłumaczy i klientów, organizujemy szkolenia, interweniujemy w przypadku przetargów, których warunki są sprzeczne z higieną pracy tłumaczy. Profesjonalnych tłumaczy zapraszamy do naszego grona, zainteresowane organizacje zapraszamy do współpracy.

Przewodnik nie rozwiązał wszystkich twoich wątpliwości? Zapytaj nas na kontakt@pstk.org.pl

Opracowali: Diana Jankowiak, Leszek Król,
Weronika Mincer, Krzysztof Zabrzęski
Koordynacja: Barbara Maciąg
Korekta: Danuta Przepiórkowska

© **Polskie Stowarzyszenie Tłumaczy Konferencyjnych**

Wersja elektroniczna przewodnika dostępna na www.pstk.org.pl